

Aleksandra Wicka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

UBEZPIECZENIA UPRAW ROLNYCH Z DOTACJĄ Z BUDŻETU PAŃSTWA W LATACH 2008-2015

*CROP INSURANCE WITH A SUBSIDY FROM THE STATE BUDGET
IN THE YEARS 2008-2015*

Słowa kluczowe: ubezpieczenia upraw, ryzyko, przedmiot ubezpieczenia

Key word: crop insurance, risk, subject of insurance

JEL codes: Q14, Q18

Abstrakt. Celem artykułu jest przedstawienie obowiązujących zasad obowiązkowego ubezpieczenia upraw realizowanych z dopłatą z budżetu państwa. Podjęto także próbę ustosunkowania się do zmian, które były wprowadzane w tych ubezpieczeniach w latach 2008-2015. Stwierdzono, że ubezpieczenia upraw nie stały się powszechne, udział ubezpieczonych upraw w powierzchni zasiewów zwiększył się w badanych latach z 24 do 32%. Mimo że od 2008 roku stały się obowiązkowe nie osiągnięto oczekiwanych 50%. Wciąż nierozwiązanym problemem pozostają ubezpieczenia upraw na wypadek suszy, które praktycznie nie funkcjonują.

Wstęp

Ubezpieczenia upraw rolnych z dotacją z budżetu państwa, wprowadzone od 2006 roku, w zasadzie co roku funkcjonują w oparciu o nowe zasady. W ostatnich 10 latach kilkakrotnie zmianie ulegał nie tylko zakres przedmiotowy ochrony ubezpieczeniowej, ale także liczba i definicje zdarzeń losowych, które objęte były ochroną (np. suszy), poziomy franczyz redukcyjnej i integralnej, okresy karencji, samo podejście do tego czy rolnik spełnia obowiązek ubezpieczeniowy wykupując ochronę od jednego ryzyka, czy musi być to pakiet kilku ryzyk (np. pięć zdarzeń, jak miało to miejsce po nowelizacji w 2007 roku). Większość nowo wprowadzanych rozwiązań argumentowano chęcią ulepszenia ochrony ubezpieczeniowej w celu jej większego upowszechnienia wśród rolników. Oznaczało to jednak konieczność ciągłego śledzenia zmian w zasadach ubezpieczenia i edukowania się rolników. Prowadzić to mogło również do zmniejszania zainteresowania rolników ubezpieczeniami upraw.

W 2015 roku wprowadzono kolejne modyfikacje, uchwalona została *Ustawa o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich* [Dz.U. 2015, poz. 577]. Najważniejsze zmiany wprowadzone tą ustawą dotyczą zwiększenia: poziomu dofinansowania składki z budżetu państwa, która wynosi obecnie 65% (było 50%) oraz stawek taryfowych, które przy ubezpieczeniu upraw zbóż, kukurydzy, rzepaku jarego, rzepiku, ziemniaków i buraków cukrowych wynoszą do 3,5% sumy ubezpieczenia, a przy ubezpieczeniu rzepaku ozimego, warzyw gruntowych, chmielu, tytoniu, drzew i krzewów owocowych, truskawek lub roślin strączkowych 5%. Zmiany dotyczą też możliwości zawierania porozumień koasekuracyjnych przez ubezpieczycieli przy obsłudze ubezpieczeń rolnych umożliwiających im partycypowanie w ubezpieczanym ryzyku na ustalonych przez siebie zasadach i w ustalonych proporcjach. Taka współpraca między ubezpieczycielami może powodować większe poczucie bezpieczeństwa przy zawieraniu umów ubezpieczeniowych, które dotyczą ochrony ryzyk w produkcji roślinnej, których natężenie występowania w ostatnich dekadach wzrosło.

Material i metodyka badań

Celem artykułu jest przedstawienie obowiązujących w 2016 roku zasad obowiązkowego ubezpieczenia upraw realizowanych z dopłatą z budżetu państwa w kontekście zmian, które były wprowadzane w tych ubezpieczeniach w latach 2008-2015 i ich potencjalnego znaczenia dla

upowszechniania ubezpieczeń upraw. Przedstawiono także wyniki analiz dotyczących przedmiotu ubezpieczeń upraw rolnych i ubezpieczonych ryzyk w skali kraju. Podjęto próbę zidentyfikowania głównych problemów, które w badanych latach miały wpływ na funkcjonowanie ubezpieczeń dotowanych upraw.

Wykorzystane dane pochodzą ze źródeł wtórnych, są to dane statystyczne gromadzone przez GUS, dane z literatury przedmiotu i dostępnych aktów prawnych. Zakres analizy obejmuje lata 2009-2014. Wynikało to z faktu, że od 2008 roku ubezpieczenia dotowane upraw objęte zostały przymusem ubezpieczeniowym, co wpłynęło na wzrost ich wykorzystania przez rolników. Najnowsze dane statystyczne o rynku ubezpieczeń rolnych obecnie są dostępne za 2014 rok.

W analizie danych posłużono się wskaźnikami struktury, dynamiki, udziału powierzchni ubezpieczonych poszczególnych upraw w powierzchni ubezpieczonych upraw ogółem i w powierzchni zasiewów.

Zakres ubezpieczenia w ubezpieczeniach dotowanych upraw

Rolnik, który chce ubezpieczyć uprawy, korzystając z dotacji do składki z budżetu państwa, na mocy obowiązujących przepisów prawnych może je ubezpieczyć od wszystkich określonych w ustawie ryzyk lub od wybranych, czyli tych, które występują najczęściej w rejonie funkcjonowania danego gospodarstwa. Nie ma obecnie obowiązku ubezpieczenia całego pakietu ryzyk, tak jak to miało miejsce w pierwszych latach funkcjonowania ubezpieczeń dotowanych [Kaczała, Łyskawa 2010].

Zdarzeniami losowymi wymienionymi w ustawie są: huragan, powódź, deszcz nawalny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawina, susza, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne. Definicje tych zdarzeń zawarte są w ustawie i nie mogą być dowolnie zmieniane przez ubezpieczycieli, jak ma to miejsce w przypadku ubezpieczeń dobrowolnych. Jednak w toku prac nad stworzeniem systemu ochrony ubezpieczeniowej w rolnictwie definicje te były zmieniane przez ustawodawcę. Na przykład definicje: huraganu, pioruna, suszy, ujemnych skutków przezimowania i przymrozków wiosennych zostały zmodyfikowane i wprowadzone nowelizacją ustawy z 7 marca 2007 roku, która także wprowadziła zmianę tytułu ustawy. Kolejna zmiana definicji została wprowadzona ustawą z 25 lipca 2008 roku i dotyczyła przymrozków wiosennych.

W 2016 roku definicje zagrożeń, od których skutków rolnicy mogą się ubezpieczyć korzystając z dopłaty do składki brzmiały następująco:

- 1) huragan oznacza szkody powstałe w wyniku działania wiatru o prędkości nie mniejszej niż 24 m/s, którego działanie wyrządza masowe szkody; pojedyncze szkody uważa się za spowodowane przez huragan, jeżeli w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono działanie huraganu,
- 2) powódź oznacza szkody powstałe wskutek:
  - zalania terenów w następstwie podniesienia się poziomu wód płynących lub stojących,
  - zalania terenów wskutek deszczu nawalnego,
  - spływu wód po zboczach lub stokach na terenach górskich i podgórskich,
- 3) deszcz nawalny oznacza szkody powstałe wskutek deszczu o współczynniku wydajności 4; w przypadku braku możliwości ustalenia tego współczynnika bierze się pod uwagę stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania, świadczące wyraźnie o działaniach deszczu nawalnego,
- 4) grad to szkody powstałe wskutek opadu atmosferycznego bryłek lodu,
- 5) piorun oznacza szkody będące następstwem wyładowania atmosferycznego pozostawiającego bezsporne ślady tego zdarzenia,
- 6) obsunięcie się ziemi oznacza szkody spowodowane przez zapadnięcie się ziemi oraz usuwanie się ziemi, z tym, że za szkody spowodowane przez:
  - zapadanie się ziemi uważa się szkody powstałe wskutek obniżenia się terenu z powodu zawalenia się podziemnych wolnych przestrzeni w gruncie,
  - usuwanie się ziemi uważa się szkody powstałe wskutek ruchów ziemi na stokach,
- 7) lawina oznacza szkody powstałe wskutek gwałtownego zsuwania się staczania ze zboczy górskich lub podgórskich mas śniegu, lodu, skał, kamieni, ziemi lub błota,

- 8) susza oznacza szkody spowodowane wystąpieniem, w dowolnym sześciodekadowym okresie od dnia 1 kwietnia do 30 dnia września, spadku klimatycznego bilansu wodnego poniżej wartości określonej dla poszczególnych gatunków uprawnych i gleb,
- 9) ujemne skutki przezimowania oznaczają szkody spowodowane wymarzeniem, wymoknięciem, wyprzieniem, wysmalemieniem lub wysadzeniem roślin w okresie od dnia 1 grudnia do dnia 30 kwietnia polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części,
- 10) przymrozki wiosenne oznaczają szkody spowodowane przez obniżenie się temperatury poniżej 0°C w okresie od 15 kwietnia do 30 czerwca, polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części [Dz.U. z 2015 r. poz. 577, z późn. zm.].

W tabeli 1 przedstawiono informację na temat struktury ubezpieczonych ryzyk w umowach ubezpieczenia upraw.

Ze względu na zjawiska pogodowe występujące ze zwiększonym natężeniem i częstością od kilku lat na terenie Polski trudno jednoznacznie określić i wybrać jedno najistotniejsze zdarzenie wywołujące największe straty w uprawach [Nowak 2015]. Realizacja negatywnych zdarzeń jest zróżnicowana regionalnie i w czasie. W latach 2007, 2011 oraz 2014 największe szkody, zdaniem dyrektora Biura Ubezpieczeń Rolnych Concordii¹, wyrządziły spadki temperatur² dochodzące nawet do -11°C, które doprowadzały do przemarzania kwitającego rzepaku, uszkodzeń masy liści w ziemniakach, burakach i kukurydzy [MRiRW 2016]. W innych latach rolnicy najbardziej odczuwali skutki suszy, której definicja i sposób ustalania na podstawie klimatycznego bilansu wodnego (KBW) budzi dotychczas najwięcej kontrowersji. Susza w Polsce jest zdarzeniem, które „widzą tylko rolnicy” [Czubiński 2015b, s. 3], a ubezpieczyciele dbają o taki kształt zapisów prawnych (np. 20-procentowy próg strat w plonach zamiast np. 15-procentowego obowiązującego w latach 2007-2008), które opóźniają ogłaszanie suszy [Czubiński 2015a, s. 22]. Zdaniem zaś specjalistów, także sposób oceniania suszy, czyli sama obserwacja opadów, strat wody i temperatury (bez powiązania z obserwacją przyrostu biomasy), nie daje pełnego obrazu stanu uprawy na polu ma to niestety bezpośredni wpływ na ogłoszenie oficjalnego komunikatu o suszy i uruchomienie związanych z tym procedur [Łuczak 2015a, s. 20]. Decyzję o tym czy jest w Polsce susza podejmuje się na podstawie przepisów prawnych, uważanych przez rolników za „niezyciowe”, a nie na podstawie analizy stanu roślin na polach [Ignaczewski 2015b].

Tabela 1. Struktura ubezpieczeń upraw według ryzyk w latach 2009-2013

Table 1. The structure of crop insurance risks in 2009-2013

Ryzyka/Risks	Struktura ubezpieczeń upraw według ryzyk/The crop insurance structure of crop insurance risks [%]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Susza/Drought	3,53	0,44	0,20	0,08	0,03
Powódź/Flood	0,73	0,61	0,19	0,10	0,12
Ujemne skutki przezimowania/ Negative effects of wintering	17,48	14,98	16,85	18,61	18,15
Przymrozki wiosenne/ Spring frosts	26,57	21,72	21,72	22,94	20,76
Huragan/ Hurricane	0,54	1,36	1,54	1,91	3,13
Deszcz nawalny/ Rainstorm	0,53	1,36	1,54	1,91	3,13
Grad/Hail	34,63	55,46	53,40	50,19	50,12
Piorun/Lightning	5,33	1,36	1,52	1,43	1,52
Obsunięcie ziemi/ Landslide	5,33	1,36	1,52	1,43	1,52
Lawina/ Avalanche	5,33	1,36	1,51	1,40	1,52
Razem/Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektu ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu upraw i zwierząt gospodarskich [http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekty/7-020-1262-2015/\\$file/7-020-1262-2015.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekty/7-020-1262-2015/$file/7-020-1262-2015.pdf)

Source: own studies based on the draft law [[http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekty/7-020-1262-2015/\\$file/7-020-1262-2015.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekty/7-020-1262-2015/$file/7-020-1262-2015.pdf)]

¹ Szacuje się, że Concordia obsługuje około 40% dotowanych ubezpieczeń upraw, PZU S.A 55%, a resztę TUW.

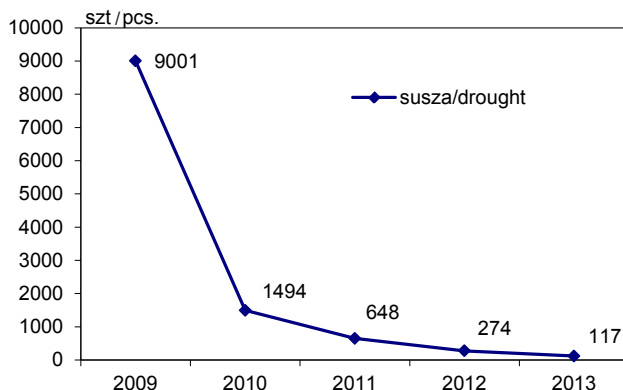
² Opis postępowania ubezpieczyciela przy likwidacji szkody z tytułu przemarznięcia rzepaku w artykule [Górka 2014, s. 6].

Rysunek 1. Liczba umów, których zakres ubezpieczenia obejmował ryzyko suszy w latach 2009-2013

Figure 1. The number of contracts to which the insurance coverage included the risk of drought in 2009-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu upraw i zwierząt gospodarskich [http://orka.sejm.gov.pl]

Source: own studies [http://orka.sejm.gov.pl]

Coraz częściej zdarzają się w Polsce także nawalne deszcze, huragany i burze. W czerwcu 2016 roku spowodowały one znaczne straty w uprawach, w niektórych regionach dochodzące nawet do 100%. Zdaniem Krzysztofa Łyskawy, zjawiskiem, które co roku powoduje znaczne szkody w gospodarstwach jest także grad. W 2013 roku towarzystwa ubezpieczeniowe wypłaciły z tego tytułu ponad 133 mln zł odszkodowań [Łyskawa 2015, s. 111]. Wydaje się jednak, że bez wiedzy na temat liczby umów ubezpieczenia zawieranych w celu ochrony od konkretnych ryzyk dotyczących poszczególnych upraw (np. ile umów w Polsce dotyczyło ubezpieczenia owsa od gradu), trudno wnioskować na temat tego, które z zagrożeń jest przez rolników postrzegane jako najistotniejsze. Wyniki prowadzonych badań [Wicka 2014], analityczne studia literatury i czasopism branżowych np. *Top Agrar* [Łuczka 2013, 2015a, 2015b, 2015c, „Concordia: Sezon...” 2016, „Ubezpieczenia rolne...” 2016], jednoznacznie wskazują, że rolnicy najbardziej obawiają się suszy jako zjawiska zagrażającego ich produkcji zarówno w skali całego kraju, jak i w odniesieniu do konkretnego gospodarstwa. Informację dotyczącą liczby umów ubezpieczenia dotowanego upraw, których zakres ubezpieczenia obejmował ryzyko suszy przedstawiono na rysunku 1. Jedną z najważniejszych przyczyn zmniejszającej się liczby zakupywanych ubezpieczeń suszy jest stosowanie zaporowych warunków przez ubezpieczycieli [Ignaczewski 2015a, s. 18, „Co z ubezpieczeniem suszy?” 2012, s. 8].

Ile upraw ubezpieczają rolnicy?

Od lipca 2008 roku ubezpieczenia upraw rolnych stały się obowiązkowe³. Konieczność wprowadzenia przymusu ubezpieczeniowego dotyczącego upraw wynikała z przepisów Unii Europejskiej (UE), które uzależniały możliwość korzystania przez rolnika z pomocy państwa po klęskach żywiołowych od posiadania ubezpieczenia. Od 2009 roku systematycznie wzrastał udział ubezpieczonych upraw w ogólnej powierzchni zasiewów. W 2009 roku wynosił on około 24%, natomiast w 2014 roku było to prawie 32%. W 2014 roku ubezpieczono prawie 3,3 mln ha różnych upraw, a powierzchnia zasiewów ogółem wynosiła 11,5 mln ha. Powierzchnia zasiewów w Polsce w latach 2009-2014 uległa zmniejszeniu z 11,6 mln ha do 10,4 mln ha w 2014 roku. Powierzchnia ubezpieczonych upraw wzrosła z 2,8 mln ha do 3,3 mln ha w 2014 roku.

Dynamika powierzchni ubezpieczonej wynosiła od 96 do 121%. W 2014 roku powierzchnia zasiewów była mniejsza o 10,3% niż w 2009 roku, natomiast powierzchnia ubezpieczonych upraw w tym samym okresie wzrosła o około 17%. Udział upraw ubezpieczonych wzrósł o około 8 p.p.

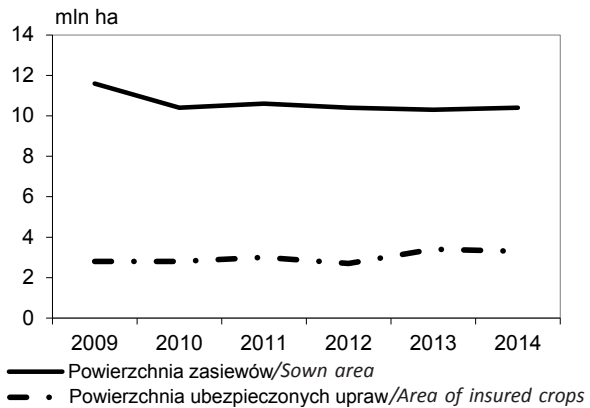
Obserwowanemu wzrostowi powierzchni ubezpieczonych upraw towarzyszył także wzrost wartości rynku ubezpieczeń upraw dotowanych (tab. 2). W 2009 roku wartość rynku upraw wynosiła ponad 6 mld zł, a w 2014 roku było to dwa razy więcej – ponad 13 mld.

³ Więcej na temat wątpliwości dotyczących kwestii, czy obowiązek ubezpieczenia upraw znajduje uzasadnienie w obowiązujących przepisach prawa odnośnie ubezpieczeń obowiązkowych w pracy: [Kowalewski, Mogiński 2014, s. 25].

Tabela 2. Ubezpieczenia dotowane upraw w Polsce w latach 2009-2014
 Table 2. Subsidized crop insurance in Poland in the years 2009-2014

Wyszczególnienie/Specification	Rok/Year					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powierzchnia ubezpieczonych upraw/Area of insured crops [ha]	2 808 104	2 845 777	3 032 634	2 751 434	3 398 812	3 269 870
Liczba polis ubezpieczeniowych/ Number of insurance policies	144 080	150 833	138 425	135 707	151 101	142 492
Wartość ubezpieczeń [zł]/The value of insurance [PLN]	6 490 380 371	7 843 806 414	10 238 599 006	12 087 100 000	14 232 245 240	13 326 950 630
Powierzchnia na polisę/The area on policy [ha]	19,5	18,9	21,9	20,3	22,5	22,9
Koszt ubezpieczenia na 1 ha [zł]/The cost of insurance on 1 ha [PLN]	92	68	84	118	96	-

Źródło/Source: [Szelągowska 2014, Łyskawa 2015, s. 96]

Rysunek 2. Powierzchnia zasiewów i powierzchnia ubezpieczonych upraw w Polsce w latach 2009-2014

Figure 2. Sown area and area of insured crops in Poland in the years 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2015]
 Source: own studies based on [GUS 2015]

Przedmiot ubezpieczenia w ubezpieczeniach dotowanych upraw

Zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich* [Dz.U. z 2015 r. poz 577, z późn. zm.], dopłaty z budżetu państwa do składek ubezpieczeniowych stosowane są w odniesieniu do ubezpieczeń upraw: zbóż, kukurydzy, rzepaku, rzepiku, chmielu tytoniu, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, ziemniaków, buraków cukrowych lub roślin strączkowych. Rozszerzenie zakresu przedmiotowego ubezpieczeń upraw dotowanych, które obserwowano od 2006 roku doprowadziło do sytuacji, że obecnie wszystkie znaczące uprawy rolne w Polsce podlegają ochronie ubezpieczeniowej.

Zgodnie z przepisami ww. ustawy, rolnik, który otrzymuje płatności bezpośrednie ma obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia w odniesieniu do co najmniej 50% powierzchni upraw. Zatem co najmniej 50% powierzchni upraw w Polsce powinno być objętych tym ubezpieczeniem. Z roku na rok zwiększa się powierzchnia ubezpieczanych upraw rolnych (tab. 3). W latach 2009-2014 w jej strukturze dominujący udział miały zboża, podobnie jak w strukturze zasiewów. W każdym roku wynosił on powyżej 53% (53,3% w 2014 roku, a najwięcej 59,7% w 2009 roku). Kolejno, wysoki udział w ubezpieczonej powierzchni upraw miały zasiewy rzepaku z udziałem 30% powierzchni ubezpieczonych upraw. Corocznie obserwowano także wzrost zainteresowania rolników ubezpieczaniem plantacji kukurydzy, których udział w

Tabela 3. Ubezpieczenia upraw rolnych w latach 2009-2014

Table 3. Agriculture crop insurance in 2009-2014

Uprawy/Crops	Powierzchnia ubezpieczonych upraw rolnych/Area of insured crops[ha]					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zboża/Cereals	1 676 589	1 697 966	1 691 063	1 595 930	1 922 485	1 741 334
Ziemniaki/Potatoes	63 827	15 756	15 928	14 222	14 429	25 225
Buraki cukrowe/Sugar beets	28 815	41 467	48 842	72 195	46 596	60 342
Rzepak/Rape	885 853	829 052	995 985	754 875	1 056 438	997 187
Kukurydza/Maize	110 341	200 532	174 084	249 563	276 229	363 919
Rośliny strączkowe/Pulse crops	16 695	30 860	20 058	28 821	21 650	34 273
Owoce drzew i krzewów owocowych/Fruit from berry plantations and fruit trees	8 967	7 878	53 153	4 029	8 088	9 932
Warzywa gruntowych/Field vegetables	8 266	10 990	26 644	18 381	12 281	18 546
Drzew i krzewów owocowych/Berry plantations and fruit trees	4 731	3 090	3 142	6 905	2 583	1 847
Tytoniu/Tobacco	3 006	7 861	3 355	5 701	37 515	7 596
Truskawek/Strawberries	519	237	277	160	264	9 408
Chmielu/Hop	272	82	97	82	157	237
Rzepiku/Tunip rape	217			569	109	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2015]

Source: own studies based on [GUS 2015]

powierzchni ubezpieczonych upraw ogółem zwiększył się z 3,9% w 2009 roku do 11,1% w 2014 roku. Dostępne dane statystyczne nie pozwalają na przeprowadzenie pogłębionych analiz odnoszących się np. do gatunku zboża, który podlega ubezpieczeniu. Natomiast z badań prowadzonych przez różnych autorów [m.in. Wicka 2014] wynika, że uprawą najczęściej ubezpieczaną przez rolników był owies, gdyż jego ubezpieczenie było najtańszym sposobem spełnienia obowiązku ubezpieczenia.

Podsumowanie

1. W latach 2009-2014 nastąpił wzrost udziału powierzchni ubezpieczanych upraw rolnych w ogólnej powierzchni zasiewów. W 2009 roku było to 24%, a w roku 2014 około 32%, co daje 8 p.p. przez 5 lat.
2. Wartość ubezpieczeń upraw wzrosła w latach 2009-2014 dwukrotnie, osiągając w 2014 roku 13 mld w stosunku do ponad 6 mld w 2009 roku.
3. Podwyższenie dopłaty do składki ubezpieczeniowej w ubezpieczeniach upraw do 65% może stanowić zachętę dla rolników do zwiększenia zainteresowania ubezpieczeniami upraw.
4. Ubezpieczenia upraw rolnych na wypadek suszy praktycznie nie funkcjonują. Przyczyną tego stanu są nie tylko zaporowe warunki oferowane przez ubezpieczycieli, ale także wciąż nierozwiązany problem kryteriów pozwalających na oficjalne ogłoszenie suszy przez IUNG, tj. wartości KBW i zbyt wysokie progi dotyczące ubytku w plonie.

Literatura

- „Co z ubezpieczeniem od suszy?”. 2012. *Top Agrar* 5/2012: 7.
- „Concordia: Sezon prac polowych to także sezon wypadków i awarii”. *Gazeta Ubezpieczeniowa*, 7 czerwca 2016. http://www.gu.com.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=60327:2016-06-07-06-45-38&catid=104:ubezpieczenia-rolne&Itemid=110
- Czubiński Tomasz. 2015a. „Susza jest, ale straty są poniżej 20%”. *Top Agrar* 7/2015: 22.
- Czubiński Tomasz. 2015b. „Suszę widzą tylko rolnicy – komentarz”. *Top Agrar* 7/2015: 3.
- Górka Bożena P. 2014. „Ubezpieczonym ku przestrodze”. *Top Agrar* 10/2014: 6.
- GUS. 2015. *Rocznik statystyczny rolnictwa*. Warszawa.
- Kaczala Monika, Łyskawa Krzysztof. 2010 [W:] *Ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstwa. Zastosowania*, red. Lech Gąsioriewicz, Jan Monkiewicz, 175-176. Warszawa: Poltext.
- Kowalewski Eugeniusz, Władysław Wojciech Mogiński (red.). 2014. *System prawny ubezpieczeń obywatelskich. Przesłanki i kierunki reform*. Toruń: Tonik „Dom Organizatora”.
- Ignaczewski Grzegorz. 2015a. „Susza, powódź i co dalej?”. *Top Agrar* 7/2015: 18-19.
- Ignaczewski Grzegorz. 2015b. „Szacowanie skutków suszy-nieżyłowe prawo”. *Top Agrar* 9/2015: 23.
- Łuczak Piotr. 2013. „Rząd zabrał 20 mln zł z ubezpieczeń”. *Top Agrar* 11/2013: 16.
- Łuczak Piotr. 2015a. „Kto nie chce widzieć suszy w Polsce?”. *Top Agrar* 9/2015: 16-18.
- Łuczak Piotr. 2015b. „Pomoc suszowa? Panie, to są jakieś jaja!”. *Top Agrar* 10/2012: 18-22.
- Łuczak Piotr. 2015c. „Z Kosmosu suszę widać wcześniej”. *Top Agrar* 9/2015: 20-21.
- Łyskawa Krzysztof. 2015. Historyczny rozwój ubezpieczeń upraw w Polsce. Zasady funkcjonowania ubezpieczeń dotowanych upraw. [W] *Ubezpieczenia produkcji roślinnej w Polsce*, red. M. Kaczala, K. Rojewski, 77-103. Warszawa: Poltext.
- MRiRW. 2016. *Pogoda nie sprzyja rolnikom*. Warszawa: MRiRW.
- Nowak Stanisław. 2015. Problemy 25-lecia polskiego rynku ubezpieczeń (przymus ubezpieczenia w rolnictwie). [W:] *Ubezpieczenia na rzecz gospodarki globalnej, sektorów i regionów*. red. Irena Jędrzejczyk, 100-101. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Edward Mitek.
- Szelągowska Aleksandra. 2014. Zmiany w systemie ubezpieczeń rolnych w Polsce. [W] *Ryzyko i ubezpieczenia w rolnictwie*. Konferencja 22 maja 2014, Warszawa, SGGW.
- „Ubezpieczenia rolne: Anomalie pogodowe są coraz dotkliwsze”. *Gazeta Ubezpieczeniowa*, 18 sierpnia 2016. http://www.gu.com.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=60894:ubezpieczenia-rolne-anomalie-pogodowe-s-coraz-dotkliwsze-&catid=104:ubezpieczenia-rolne&Itemid=110
- Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich*. Dz.U. 2015 poz. 577.
- Ustawa o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich*. Dz.U. 2015, poz. 577.
- Wicka Aleksandra (red.). 2014. *Czynniki i możliwości ograniczania ryzyka w produkcji roślinnej poprzez ubezpieczenia*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
- [http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekt/7-020-1262-2015/\\$file/7-020-1262-2015.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekt/7-020-1262-2015/$file/7-020-1262-2015.pdf)

Summary

The aim of this article is to present the current law of compulsory insurance of crops in agriculture carried out with a subsidies from the state budget. In the paper also described essential changes introduced to the crop insurance law in period 2008-2015. It was found that crop insurance did not become widely widespread in Poland. The share of insured crops area increased from 24% in 2008 to 32% in 2015, although since 2008 crop insurance in Poland became compulsory at level of 50% of crop area. The main and still remain unsolved is the problem of insurance against drought. This type of insurance practically does not exist and is still awaited by farmers.

Adres do korespondencji
dr inż. Aleksandra Wicka
Katedra Polityki Europejskiej, Finansów Publicznych i Marketingu
Wydział Nauk Ekonomicznych
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (22) 593 40 69
e-mail: aleksandra_wicka@sggw.pl